

חוקת הגר

חידושי הלכות ופסקי דינים בהלכות גרים
המפוזרים בספרות התשובות מתקופת הגאונים ועד זמננו אנו

אסף סידר וערך

משה הלוי שטיינברג

רב ואב"ד קרית ים

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 1

מחבר הספרים:

תורת הגר, ביאורים וחידושים על מס' גרים
תורת הטור, באור הלכה עה"ת עפ"י ד' חלקי הטור
על גרי הצדק המוזכרים בתלמוד ובמדרש

Copyright 1971 by Rubin Mass, Jerusalem

8539 3 117

Printed in Israel

דפוס ש. וינפלה, ירושלים

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 2

ולפי"ז דומה ענין גזילת נרות ושמנים לנר חנוכה למצה גזולה, כי גם כאן בשעת קיום מצות נר חנוכה נעשית העבירה ולא קיימת האפשרות להשיב את הגזילה מפני שזה נשרף ונעלם מן העולם, והיות ואין זה בעמוד והחזיר, יש בזה מצוה, הבאה בעבירה במלא מובן המילה, לכן אינו יוצא ידי מצוה, ודלא כסברת השו"מ הנ"ל.

ונ"ל דישנה עצה אחת שהגזולן בכל זאת יצא ידי מצות נר חנוכה, דבעל ישועות יעקב סי' תמו סקט"ז חידש דבדבר שנתערב ברוב לא חשוב מצהב"ע, כיון דמה"ת בטל ברוב שוב לא הוי מצהב"ע, וידועה שיטת המרדכי בפ"ק דסוכה דבמצוה מותר לבטל אף לכתחלה, והסברה היא דכיון דכל הטעם דאסור לבטל לכתחלה הוא משום כדי שלא יהנה, אבל במצוה דלאו להנות ניתנה מותר. וא"כ יכול הגזולן לבטל ברוב את השמן והנרות, ואין כאן מצהב"ע, ושפיר יוצא ידי מצות חנוכה.

והנה דין נכרי שגזל אם חייב להחזיר אחרי שנתגייר, תלוי במחלוקת, לשיטת התוס' סנהדרין ע"א א, צריך להחזיר דדוקא בדיני שמים אמרינן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי אבל לא בדיני אדם, אולם יש סוברים דנכרי אינו בתורת השבה, ועי' מזה לעיל פרק יח ס"א. לפי"ז לשיטת התוס' לא יצא ידי מצוה, כי זאת היא מצהב"ע, אולם לשיטה זו שאינו בתורת השבה, אין כאן עבירה ובמילא יצא.

ש א ל ה ג .

כת"ר ביקשני לחו"ד בענין נכרי, לשעבר חבר פעיל במפלגה הנאצית הידועה לשמצה ויש להניח שבעצמו השתתף במעשים נפשעים, וכעת חזר בתשובה ורוצה להתגייר — אם מקבלים אותו.

ת ש ו ב ה

אם לדון מבחינה אנושית בכלל ומבחינת הכבוד והרגש הלאומי בפרט, פשוט וברור שאין המצפון מרשה להזדקק לו ולענות לבקשתו בחיוב. בר"נש כזה אשר ידיו דם יהודי מלאות אין מקומו במחנה ישראל, כי אם טמא טמא יקרא לו ומקומו הרחק מבית ישראל, ואיך קשה הדבר להכריז עליו: אחינו אתה. אבל מבחינת ההלכה היבשה אינני רואה כל מניעה מלקבלו. הנה קין, הרוצח הראשון בתולדות האנושות, אמר לפי המדרש בב"ר פכ"ב עשיתי

תשיבה ונתפשרתי. ועי' במדר' שמות יט ד. אמר איוב בחוץ לא ילין גר. שאין הקב"ה פוסל לבריה אלא לכל הוא מקבל. השערים נפתחים בכל שעה. יכל כי שהוא מבקש ליכנס -- יכנס. ועי' בשו"ת בשמים ראש המיוחס לרא"ש. שכתב בס' קעז שמכל האומות מקבלים גרים ואפילו מזרע עמלק. ועי' בש"ס גיטין נו ובסנהדרין צו. שמנירון הרשע יצא התנא רבי מאיר. נבזוראדן רב טבחים. אחרי שהרג ושפך רבבות יהודים החסים מכל פשע. עשה תשובה והתגייר. וחז"ל לא נרתעו לומר. נבזוראדן גר צדק היה.

לכן אם בית הדין משוכנע שהוא התחרט בחרטה גמורה. חזר בתשובה שלימה. מתאמץ בכנות להכנס תחת כנפי השכינה ולא מסתרת איוו כוונה של הנאה אישית או קבלת שררה — אין מצד ההלכה כל איסור לקבלי לחיק היהדות.

הוא שרצה כת"ר לפסול את הנכרי המדובר מלקבלו. כי ידו השמאלית נקטעה ואינו יכול לקיים מצות תפילין. כיון שאינו ראוי לבילה. בילה מעכבת. וזה בגדר הכלל של הגמ' בכורות ל' ב. עכו"ם שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו — אינני רואה בזה כל פסול או עיכוב מלקבלו. וכל הסברה כולה בטעות יסודה. הנה בשאגת אריה הל' תפילין סי' לד. כתב הא דאמרינן במנחות לו א. אין לו זרוע פטור מן התפילין. הכוונה שהוא פטור רק מתפילין ש"י אבל בשל ראש הוא חייב. ובמילא יכול הנכרי הזה לקיים מצות תפילין בשל תפילין של ראש. ונ"ל להביא ראיה להשאג"א משו"ת הרמ"א סי' קכב. שנשאל מי שנקטעה ידו השמאלית אם מחויב להניח על היד הימנית. ופסק שפטור מלהניח על הימנית. משמע דדוקא מלהניח על הימנית הוא פטור. אבל בשל ראש חייב.

ועוד בנכרת הגיד כתבו התוס' ביבמות מו ב. שאין המילה מעכבת מלהתגייר וסגי בטבילה גרידא. א"כ הרי זה ק"ו. אם נכרי שנכרת הגיד מקבלים אותו ללא מילה. שהיא היסוד העיקרי של הגיור. כשנקטעה ידו השמאלית בודאי שמקבלים אותו. וזה דבר פשוט וברור ואין להאריך בזה יותר. בשולי המכתב מביא כת"ר את המדרש התמוה. ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלקי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו (רות ב — יב). א"ר חסא אשר באת לחסות תחת כנפיו. ומה חידש ר"ח ומה הוסיף על הפסוק. והסביר בטוב טעם עפ"י הגמ' יבמות מח ב. מפני מה גרים בזמה"ז מעונין וכו'. אבל כבר קדמו בזה בנחלת יעקב על מס' גרים. פ"ב ה"ז. ע"ש.

ונ"ל להסביר את המדרש הנ"ל בפשטות. כי בספר הגר"א "באורי מלים הנרדפות" אות בטח חסה. מבדיל בין שני המושגים. בטח — המחכה

למלוי הבטחה מסוימת. חסה — בטחון בדבר שלא הובטח לו מראש. ע"כ והיינו איפוא כוונת ר"ח במדרש זה, שבא להדגיש, אשר באת "לחסות" כלומר שהתכוונת להכנס תחת כנפי השכינה ללא קבלת שום הבטחה מראש. כמבואר בשו"ע הל' גרים סי' רסח סי"ב.

ואידי דחביבים לי דברי א"א הגאון זצ"ל. ארשום לו מה שכתב לפרש את המדרש הנ"ל בספרו "שערי יצחק" בכת"י וז"ל: המהרש"א בח"א כוונה יד א. חידש דדוקא במצוה שנתחייב בה אמרינן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל אם הוא מכניס עצמו לידי חיוב באמת יש שכר בהאי עלמא, והנה לר"ח היה קשה איך נאמר לרות ישלם ה' פעלך ומשכרתך שלמה. הרי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ולכן הסביר ר"ח תחת אשר באת שהכנסת עצמך לחיוב, ע"כ מגיע לך שפיר שכר, ודפח"ח.

ש א ל ה ד .

בדין גר שמל ולא טבל

נשאלתי: (א) גר שמל ולא הספיק לטבול, כי נפל למשכב ולפני מותו צוה למסור את גופו לביה"ס לרפואה ללימוד אנטומיה — אם יש איסור בדבר.

(ב) גר שמל ולא הספיק לטבול ומת. אם קוברים אותו ביר"ט שני של גליות.

ת ש ו ב ה

(א) הנה בישראל גמור שצוה גופו מחיים לצורך לימוד אנטומיה. כתב הנוב"י במהדור"ת סי' רי לאסור אם אין לפנינו חולה מסוכן שאפשר להצילו ע"ז, ובעקבותיו הלכו הרבה מגדולי האחרונים, ע"י שו"ת חת"ס יו"ד סי' שלו, שו"ת מהר"ם שיק סי' שמז ושמ"ח בחיר"ד, ע"י שאילת יעב"ץ ח"א סי' סא, וע"י שו"ת מלמד להועיל חיר"ד סי' קח, וע"י שו"ת שרידי אב ח"ב סי' קיט.

וכבר ידוע מה שכתב הכל בו, דגופו של יהודי קדושה יש בו, מפני שהגוף הוא נרתיקה של הנשמה שהיתה בתוכו. אולם בגר שמל ולא טבל מכיון שדינו כעכו"ם ובמילא אין בו קדושה, אין במסירת גופו ללימודים